

JATKUVAN OPPIMISEN TAUSTA-AINEISTOA 10.2.2020 kokoukseen

Aikuisille tarkoitetut koulutusmuodot koulutusjärjestelmässä ja työvoimakoulutus

1. Aikuiset koulutusjärjestelmässä ja työvoimakoulutus

Seuraavassa taulukossa on esitetty kootusti opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan kunkin koulutussektorin aikuisille tarkoitettujen koulutuksen muodot ja opiskelijamäärät vuonna 2018 sekä rahoitus vuoden 2020 talousarviossa ja vastaavat tiedot työ- ja elinkeinohallinnon työvoimakoulutuksesta.

Koulutus	Opiskelijamäärä/v 2018	VTAE 2020 M€	Tarjonnan ohjaus	Rahoituksen määräytymisperusteet	Maksut opetuksesta
Aikuisten perusopetus	4 000–5 000 opiskelijaa	32,6	yksityisillä järjestämislupa	suoritetut kurssit x yksikköhinta	ei voi periä
Perusopetuksen aineopinnot	n. 15 000 kurssia	3,8	yksityisillä järjestämislupa	suoritetut kurssit (laskennallinen oppilasmäärä) x yksikköhinta	voi periä, enint. 50 % kustann.
Aikuisten lukiokoulutus	n. 5 000 yli 18-vuotiaana aloittanutta	27,0	järjestämislupa	opiskelijamäärä x 58 % ¹ järjestäjän yksikköhinta 1)	ei voi periä (yotutkinnosta voi)
Lukion aineopinnot	18 435 opiskelijaa ¹	sis. aikuis- lukioiden määrärahaan	järjestämislupa	suoritetut kurssit (laskennallinen oppilasmäärä) x 58 % yksikköhinta	voi periä, enint. 50 % kustann.
Ammatillinen koulutus (ml. työvoimakoulutus)	321 009 opiskelijaa, joista 62,2% yli 20-vuotiaita		järjestämislupa	rahoitus koostuu laskennallisesta perusrahoituksesta, suoritusrahoituksesta ja vaikuttavuusrahoituksesta	voi periä
Avoin ammatti- korkeakoulu	n. 28 000 osallistujaa	41,1 1)	toimilupa	opintopisteet avoin amk ja muut tutkintojen osat, erikoistumiskoulutus ja maahanmuuttajien valmentava koulutus 5 %, yhteistyösopimusten perusteella, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden määrä	enint. 15 e/op
Avoin yliopisto	n. 96 600 osallistujaa	37 1)	koulutusvastuu	avoimena yo-opetuksena, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksina suor. opintopisteet 2 %	enint. 15 e/op

¹ 2016, tietoa ei kerätty 1/2017 lähtien

Erikoistumis- koulutus	n. 1 300 osallistujaa	sis. yllä oleviin	toimilupa/ koulutusvastuu, korkeakoulujen sopimukset	sisältyy yllä oleviin	enint. 120 e/op
Korkeakoulujen täydennyskoulutus	Ei tietoa	0		ei ole	liiketaloudellista
Kansalaisopistot	2 177 991 opetustuntia	83,4	ylläpitämislupa	kiintiöity opetustuntien lkm x opetustuntin yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Kansanopistot	272 880 opiskelijaviikkoa	47,1	ylläpitämislupa	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Opintokeskukset	215 891 opetustuntia	15,9	ylläpitämislupa	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Kesäyliopistot	113 451 opetustuntia	5,1	ylläpitämislupa	kiintiöity opiskelijaviikkojen lkm x opiskelijaviikon yksikköhinta	voi periä, opintosetelit
Työvoimakoulutus	49 781 opiskelijaa, josta amm. 35 154 (josta OKM:n vos- rahoit. 13 234) ja kotoutumiskoulutusta 14 627	TEM/hankintajärjestelmä 135, josta kotoutumiskoulutuksen osuus n. 58. OKM/sis. OKM:n amm. koul. määrärahaan	TEM: ELYjen hankinta; OKM: järjestämislupa	TEM: Hankintamenettelyn perusteella määräytyvä hinta; OKM: kuten ammattillinen koulutus	ei voi periä
Yhteensä		428	<i>(Ei sisällä ammatillista koulutusta)</i>		

1) laskennallinen summa

1.1. Ohjauksesta

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan julkisesti rahoitettua koulutustarjontaa ohjataan lähinnä järjestämisluvilla (muu kuin kuntien järjestämä perusopetus, lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus) tai ylläpitämisluvilla (vapaa sivistystyö) ja korkeakoulujen osalta koulutusvastuilla (yliopistot) ja toimiluvilla (ammattikorkeakoulut). Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut myös sopivat määrävuosiksi kerrallaan toiminnalle asetettavista keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Pääsääntöisesti mikäli oppilaitos tai korkeakoulu järjestää nuorten koulutusta, saa se myös järjestää koulutusta työssä oleville. Kaikilla kunnilla on kuitenkin oikeus järjestää oppivelvollisuusikä ylittäneille perusopetusta sekä perusopetuksen aineenopetusta. Yksityiseltä järjestäjältä edellytetään järjestämislupaa.

Sitä, minkä osuuden koulutuksen järjestäjä rahoituksesta kohdentaa ensikertaiseen koulutukseen ja minkä osuuden työuran aikaiseen opiskeluun, ei juuri ohjata. Rahoitusjärjestelmiin sisältyy kuitenkin elementtejä, jotka vaikuttavat siihen, mille kohderyhmille koulutuksen järjestäjä koulutusta kohdentaa.

Viimeisten vuosien aikana rahoitusjärjestelmiä on kehitetty palkitsemaan tuloksista. Yliopistojen rahoitusjärjestelmässä 20 % määräytyy suoritettujen tutkintojen ja 10 % 55 opintopistettä lukuvuodessa suorittaneiden opiskelijoiden perusteella. Yliopistoissa avoimen yliopisto-opetuksen ja erikoistumiskoulutuksen perusteella määräytyy 2 % rahoituksesta. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa 44 % prosenttia määräytyy suoritettujen tutkintojen ja 23 % 55 opintopistettä lukuvuodessa suorittaneiden opiskelijoiden perusteella. Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen, erikoistumiskoulutuksen ja maahanmuuttajien valmentavien opintojen perusteella määräytyy 5 % rahoituksesta. Vuonna 2021 voimaan tulevissa korkeakoulujen rahoitusmalleissa työikäisille aikuisille suunnatun koulutuksen painoarvo kasvaa. Suoritettujen tutkintojen osuus on yliopistojen rahoitusmallissa 30 % ja avoimen yliopisto-opetuksen ja erikoistumiskoulutuksen osuus yhteensä 4 %. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen tutkintojen osuus on ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa 56 % ja avoimen ammattikorkeakouluopetuksen ja erikoistumiskoulutuksen osuus yhteensä 8 %.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään laskennallisesti perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta. Rahoituksesta 35 prosenttia määräytyy suoritettujen tutkintojen tai tutkintojen osien perusteella ja 15 prosenttia vaikuttavuuden eli työllistymisen, jatko-opintojen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteen perusteella. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksessa käytetyillä kertoimilla painotetaan esimerkiksi vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien opiskelijoiden tutkintoja tai aikaisemmin työttömänä olleiden työllistymistä. Laskennallisen rahoituksen lisäksi koulutuksen järjestäjät voivat hakemuksesta saada strategiarahoitusta, jota ministeriö myöntää harkintaan perustuen.

Vapaan sivistystyön koulutuksen opiskelijat ovat pääasiassa aikuisia. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ohjaa sisällöllisesti vapaan sivistystyön koulutusta. Koulutuksen kohdentumista ohjataan opintoseteliavustuksilla.

Osa työvoimakoulutuksesta on opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän piirissä. Osa työvoimakoulutuksesta rahoitetaan ja ohjataan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Alueelliset ELY-keskukset vastaavat työvoimakoulutuksen järjestämisestä ja kohdentamisesta alueensa elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan työvoimakoulutuksen järjestäjän tulee koulutuksen tarjontaa suunniteltaessa tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston sekä ELY-keskuksen kanssa. TE-toimisto valitsee opiskelijat kaikkeen työvoimakoulutukseen. Työvoimakoulutuksen toteuttamista ohjataan lailla ammatillisesta koulutuksesta, lailla julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sekä sen soveltamisohjeella.

1.2. Yleissivistävä koulutus ja vapaa sivistystyö

*Aikuisten perusopetuksessa*² opiskelee vuosittain 4 000-5 000 henkilöä. Osallistujista yli 90 prosenttia on maahanmuuttajia. Valtion vuoden 2020 talousarviossa tarkoitukseen on varattu 32,6 miljoonaa euroa. Aikuisten perusopetusta järjestetään aikuislukioissa, päivälukioiden aikuislinjoilla, kansanopistoissa, kansalaisopistoissa sekä muutaman muun opetuksen järjestäjän toimesta. Oppivelvollisuuden ylittäneiden

² Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus

perusopetus uudistui 1.1.2018 alkaen (laki perusopetuslain 1 ja 46 pykälän muuttamisesta 1507/2016). Uudistuksen myötä aikuisten perusopetus muodostaa yhtenäisen koulutuksen luku- ja kirjoitustaidon opetuksesta perusopetuksen päättötodistukseen. Aikaisempi osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa ja opiskelija opiskelee henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Koulutuksen rahoitus uudistettiin 1.1.2017 alkaen perustumaan suoritettuihin kursseihin (Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1486/2016). Rahoitusuudistus mahdollistaa koulutuksen sujuvan aloittamisen ympäri vuoden.

Lukio-opintoja aikuisten opetussuunnitelman mukaan opiskelee vuosittain noin 7 000 yli 18-vuotiasta. Valtion vuoden 2020 talousarviossa aikuisten opetussuunnitelman mukaan toteutetun lukiokoulutuksen menoksi on arvioitu 27 miljoonaa euroa. Opintoja voi suorittaa aikuislukioissa, lukiodien aikuislinjoilla sekä kuudessa kansanopistossa. Aikuisten lukiokoulutuksessa voi suorittaa lukion koko oppimäärän sekä ylioppilastutkinnon. Koulutuksessa voi myös korottaa arvosanoja, opiskella yksittäisiä oppiaineita ja kerrata aikaisempia opintoja, suorittaa kesken jääneet lukio-opinnot loppuun, täydentää ylioppilastutkintoa tai suorittaa ylioppilastutkinnon vähintään kaksi ja puolivuotisen ammatillisen tutkinnon pohjalta. Aikuislukiot on tarkoitettu aikuisille, joten hakijan on oltava vähintään 18-vuotias, jos tähtää lukion koko oppimäärän suorittamiseen. Rehtori voi tehdä poikkeuksen alaikärajasta vain hakijaan liittyvästä erityisestä syystä.

Perusopetuksen ja lukion aineopintojen opiskelijoista suuri osa on aikuisia. Perusopetuksen aineopintojen kurssuja suoritetaan vuosittain noin 15 000 ja lukion aineopintoja opiskelee noin 18 400 (2016) opiskelijaa. Valtion vuoden 2018 talousarviossa perusopetuksen aineopintojen menoihin on varattu 3,8 miljoonaa euroa, lukion osalta menot sisältyvät aikuisten lukiokoulutuksen kustannuksiin.

Yli 18-vuotiaiden lukiokoulutuksessa koulutuksen yksikköhinta on 58 % koulutuksen järjestäjän yksikköhinnasta. Perusteluna ovat erityisesti nuorten lukiokoulutusta pienemmät kustannukset.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaan järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Olennainen piirre vapaassa sivistystyön koulutuksessa on, että se ei ole tutkintotavoitteista eikä sen sisältöjä säädellä lainsäädännössä. Vapaan sivistystyön rahoituksen valtionosuus on 57 % tai 65 %. Vuoden 2018 alusta tuli voimaan lakimuutos (Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta 965/2017) joka antaa mahdollisuuden 100 %:n valtion rahoitukseen vapaan sivistystyön koulutukselle, joka on hyväksytty maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan.

Kansanopistoissa suoritettiin vuonna 2018 yhteensä 272 880 opiskelijaviikkoa, opintokeskuksissa 215 891 opetustuntia ja kesäyliopistoissa 113 991 opetustuntia. Kansalaisopistojen opetustuntimäärä oli yli 2,1 miljoonaa vuonna 2018. Valtion vuoden 2020 talousarviossa vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin on varattu 152,3 miljoonaa euroa. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisesti valtionosuuksiin on vuoden 2020 talousarvioesityksessä varattu 17, 2 miljoonaa euroa ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuteen 0,57 miljoonaa euroa.

Kunnat ovat merkittäviä kansalaisopistotoiminnan rahoittajia. Vapaan sivistystyön koulutuksessa peritään opiskelijamaksuja, joiden osuus rahoituksessa on merkittävä erityisesti kansanopistoissa.

1.3. Ammatillinen koulutus

Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Ammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Erikoisammattitutkinnossa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Ammatillisia tutkintoja on tällä hetkellä reilut 160.

Ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien lisäksi ammatillisessa koulutuksessa voi suorittaa tutkintoon johtamattomia koulutuksia, joita ovat ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA), työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus (TELMA), ammatillista osaamista syventävä ja täydentävä työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin räätälöity koulutus, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen sekä ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus, joka valmistaa ansio- ja liikennealentäjän, lennonjohtajan tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

Opetushallinnon tilastopalvelun Vipusen mukaan ammatillisessa koulutuksessa, jonka tavoitteena on tutkinnon tai tutkinnon osien suorittaminen, opiskeli vuonna 2018 yhteensä 307 704 opiskelijaa. Ammatillinen perustutkinto tai sen osa oli tavoitteena 231 972 opiskelijalla, ammattitutkinto 50 532 opiskelijalla ja erikoisammattitutkinto 25 200 opiskelijalla. Lisäksi ammatillisen koulutuksen työvoimakoulutuksessa, jossa tavoitteena oli tutkinto tai tutkinnon osa, opiskeli vuonna 2018 13 305 opiskelijaa. Kaikista opiskelijoista yli 20-vuotiaita oli 62,2 prosenttia.

Vuoden 2018 opiskelijoista uusia opiskelijoita oli 122 661. Uusista opiskelijoista 84 567 oli suorittamassa ammatillista perustutkintoa tai sen osaa, 27 288 ammattitutkintoa tai sen osaa ja 10 806 erikoisammattitutkintoa tai sen osaa.

1.4. Korkeakoulut

Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon suorittaneille ja jo työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia. Koulutusten tavoitteena on, että sen suorittanut kykenee toimimaan vaativissa asiantuntijatehtävissä tietyllä työelämän osa-alueella ja saavuttaa asiantuntijuuden edellyttämän syvällisen erityisosaamisen tai monialaisen kokonaisuuden hallinnan. Koulutusten vähimmäislaajuus on 30 opintopistettä. Korkeakoulut valmistelevat erikoistumiskoulutukset yhteistyössä työelämän edustajien kanssa ja koulutusten toteutuksessa läheinen yhteys työpaikkoihin on tärkeää. Korkeakoulut voivat järjestää erikoistumiskoulutusta maksutta tai periä maksuja valtioneuvoston asetuksella säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Enimmäismaksu on 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvaa opintopistettä kohden. Tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa.

Korkeakoulut voivat järjestää *avointa yliopisto-opetusta ja avointa ammattikorkeakouluopetusta*. Koulutuksiin ei ole pohjakoulutus- tai muita vaatimuksia. Avoimina yliopisto-opintoina tai avoimina

ammattikorkeakouluopintoina annettavat opinnot ovat opetusta antavan yliopiston tai ammattikorkeakoulun tutkintojen osia, joihin myönnetään ajallisesti ja sisällöllisesti rajattu opinto-oikeus. Opintoja tarjotaan muutaman opintopisteen kurseista laajoihin kokonaisuuksiin ja syventäviin opintoihin asti. Korkeakoulut voivat myös ”paketoida” tutkintojen osia työelämän tarpeiden ja tehtäväkuvien mukaisesti. Avoimessa korkeakouluopetuksessa ei voi suorittaa tutkintoja, mutta opintojen perusteella voidaan valita opiskelija tutkintoon johtavaan koulutukseen korkeakoulujen käytäntöjen mukaisesti. Avoimesta korkeakouluopetuksesta voidaan periä enintään 15 euron suuruinen maksu opintopistettä kohden.

Ylemmän korkeakoulututkinnon voi suorittaa erillisessä maisteriohjelmassa 1,5–2 vuodessa. Maisteriohjelmat ovat tyypillisesti monitieteisiä eli perustuvat eri tieteidenalojen yhteistyöhön yliopiston sisällä ja yliopistojen välillä. Kuhunkin maisteriohjelmaan on erillinen valinta.

Ammattikorkeakoulututkintojen monimuotototeutuksissa opinnot on mahdollista suorittaa työn ohessa. Koulutus toteutetaan joustavasti ja monimuotoisesti. Osa opinnoista suoritetaan lähiopetuksena, jota voi olla päivisin, iltaisin tai viikonloppuisin koulutuksesta riippuen. Osa opiskelusta tapahtuu verkko-opintoina. Lisäksi on itsenäistä etäopiskelua. Monimuotototeutukset voivat olla suunnattuja sellaisille opiskelijoille, joilla on jo jokin tietty pohjakoulutus.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat profiililtaan työelämän kehittämiseen tähtäviä tutkintoja, jotka lähtevät työelämän tarpeista ja niitä toteutetaan läheisessä yhteydessä työelämään. Ne ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen koulutusohjelmat ovat vähintään lukuvuoden ja enintään puolentoista lukuvuoden päätoimisten opintojen mittaisia. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vuoden 2020 alusta lähtien ylempään ammattikorkeakoulututkintoon voidaan ottaa myös opiskelija, jolla ammattikorkeakoulu katsoo muutoin olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Säännös mahdollistaa mm. opistoasteen tutkinnon suorittaneiden valinnan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut järjestävät maksullista *täydennyskoulusta* lähinnä korkeakoulututkinnon suorittaneille mutta myös koulutusta, johon voi hakea ilman korkeakoulututkintoa ammatillisen kokemuksen tai kiinnostuksen perusteella. Koulutukset voivat olla päivän tai muutaman päivän pituisia tietoisuuksia, seminaareja tai lyhytkurseja. Asiantuntijaohjelmat voivat olla kuukausien tai jopa muutaman vuoden pituisia. Korkeakoulut voivat tarjota maksullisena täydennyskoulutuksena myös tutkintojen osien koulutusta. Koulutusta voidaan järjestää myös henkilöstökoulutuksena yrityksille, yhteisöille ja järjestöille sekä työvoimakoulutuksena, joka on tarkoitettu työttömille tai työttömyysuhanalaisille työnhakijoille. Työvoimakoulutus voi olla esimerkiksi ammatillista lisäkoulutusta, urasuunnittelua tai ohjaavaa koulutusta.

Yliopistojen rahoitusmallissa erillisissä opinnoissa, avoimessa yliopisto-opetuksessa ja erikoistumiskoulutuksissa suoritettavat opintopisteet muodostavat rahoitustekijän, jonka osuus on kaksi prosenttia kokonaisuudesta. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa vastaava tekijä on suuruudeltaan viisi

prosenttia ja siihen sisältyvät myös maahanmuuttajien valmentavat koulutukset. Yhteensä näiden koulutusten rahoitusosuudeksi tulee tällä laskentaperusteella noin 70 miljoonaa euroa vuonna 2018.

1.5. Työvoimakoulutus

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaan työvoimakoulutuksen tavoitteena on parantaa osallistujien mahdollisuuksia sijoittua työelämään ja turvata alueen työnantajille osaavan työvoiman saatavuus. Koulutus on tarkoitettu ensisijassa 20 vuotta täyttäneille työkäisille ja on ammatillisesti suuntautunutta koulutusta. Koulutukseen voivat osallistua työttömät, lomautetut, työmarkkinoiden ulkopuolella olevat sekä työssä olevat, joita uhkaa työttömyys. Yrittäjyyttä harkitsevalle tai yrittäjäksi aikovalle järjestetään uravalmennusta yrittäjyyteen ja yrittäjäkoulutusta. Yritystoiminnan aloittamisen voi joustavasti yhdistää yrittäjäkoulutukseen. Työ- ja elinkeinopalvelut suunnittelevat ja toteuttavat ammatillista koulutusta usein yhteistyössä työnantajien kanssa (yhteishankintakoulutus). Koulutuksiin voivat osallistua myös yrittäjäksi ryhtyvät tai yrittäjät työntekijöidensä lisäksi sekä yrityksessä työskentelevät vuokratyöntekijät.

Tutkintotavoitteinen työvoimakoulutus sekä osa tutkintoon johtamattomasta työvoimakoulutuksesta järjestetään osana ammatillista koulutusta. Valtion talousarviossa sovitaan vuosittain ammatillisesta koulutuksesta työvoimakoulutukseen kohdennettava opiskelijamäärä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät, joilla on työvoimakoulutuksen tehtävä järjestämisluvassaan, tekevät yhteistyötä TE-toimiston ja ELY-keskuksen kanssa työvoimakoulutuksen tarjontaa suunnitellessaan. Ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien lisäksi työvoimakoulutuksena on mahdollista suorittaa valmentavia koulutuksia ja muuta ammatillista koulutusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön hankintajärjestelmän (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ts ELY-keskukset) vastuulla on pääosa muusta ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta sekä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimistot) vastaavat opiskelijavalinnoista sekä ELY-keskusten hankkimisiin että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan työvoimakoulutuksiin.

Työvoimakoulutuksen toteutuksessa painottuvat niin jatkuvaa oppimista, yritysten ja yhteisöjen tarpeita, kehittymistä ja kasvua sekä kansainvälistymistä tukevat sisällöt kuin myös yksilöiden henkilökohtaisen osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistyvyyden ja yrittäjyyden edistäminen. Tavoitteena on myös tukea uuden yritystoiminnan syntymistä ja uusien yritysten sijoittumista Suomeen. Lisäksi edistetään maahanmuuttajien kotoutumista ja nopeaa työllistymistä tarjoamalla kotoutumislain mukaista kotoutumiskoulutusta.